

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Adam Bodnar

Warszawa, 13/05/2019

VII.510.34.2019.PKR

Pan
Michał Lasota
Zastępca Rzecznika
Dyscyplinarnego Sędziów Sądów
Powszechnych
Krajowa Rada Sądownictwa
ul. Rakowiecka 30
02-528 Warszawa

Wielce Szanowny Panie Rzeczniku,

Na podstawie informacji prasowych Rzecznik Praw Obywatelskich podjął z własnej inicjatywy¹ sprawę dotyczącą wszczęcia przez Pana Rzecznika postępowania wyjaśniającego wobec sędzi Doroty Zabłudowskiej, która przyjęła Gdańską Nagrodę Równości z rąk św. p. Prezydenta Gdańska - Pawła Adamowicza. Sędzia Dorota Zabłudowska została wyróżniona przez Kapitułę Nagrody za sprzeciwianie się niekorzystnym dla praworządności zmianom w ustawach o Sądzie Najwyższym, Krajowej Radzie Sądownictwa i sądach powszechnych. W ocenie Pana Rzecznika w ten sposób sędzia miała dopuścić się przewinienia dyscyplinarnego w postaci uchybienia godności urzędu.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich negatywnym skutkiem wezwania sędzi do złożenia wyjaśnień w ramach postępowania wyjaśniającego w przedmiotowej sprawie może być wywołanie wśród przedstawicieli profesji prawniczej tzw. „efektu mrozącego”, polegającego na zniechęceniu sędziów do udziału w przyszłości w debacie publicznej na temat reform ustawodawczych dotyczących sądownictwa i – bardziej ogólnie – problemów

¹ <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114883,24520486,sedzia-przyjela-nagrade-od-adamowicza-teraz-musi-tlumaczyc.html>

związanych z zapewnieniem niezależności sądów. Z uwagi na powyższe pozwalam sobie przedstawić Panu Rzecznikowi następujące uwagi.

W omawianym kontekście należy mieć na uwadze wyrok z dnia 23 czerwca 2016 r. w sprawie *Baka przeciwko Węgrom* (skarga nr 20261/12) wydany przez Wielką Izbę Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej jako: ETPC). Trybunał ten stwierdził, że w niniejszej sprawie doszło do naruszenia prawa do sądu oraz wolności słowa sędziego Baki, a więc do naruszenia art. 6 i 10 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka².

W szczególności należy zwrócić uwagę na fakt, iż sędzia Baka, pełniąc funkcję prezesa Sądu Najwyższego i przewodniczącego węgierskiej Krajowej Rady Sądownictwa, publicznie wyraził swoje poglądy na temat rozmaitych reform ustawodawczych dotyczących węgierskiego sądownictwa. Zdaniem Trybunału, sędzia Baka miał nie tylko prawo, ale i obowiązek jako przewodniczący Rady, wyrazić opinię o reformach ustawodawczych dotyczących sądownictwa, bowiem funkcje i obowiązki sędziego obejmowały wyrażanie poglądów na temat reform ustawodawczych mogących wpływać na sądownictwo i jego niezależność. ETPC odwołał się przy tym do dokumentów Rady Europy, które uznają, że każdy sędzia jest odpowiedzialny za promowanie i ochronę niezawisłości sędziowskiej, a sędziowie i sądownictwo powinni być konsultowani i zaangażowani w prace nad ustawodawstwem dotyczącym ich statusu oraz – bardziej ogólnie – funkcjonowania systemu sądowniczego. Europejski Trybunał Praw Człowieka podkreślił przy tym, iż poglądy i oświadczenia sędziego Baki, wyrażone publicznie, nie zawierały ataków na innych sędziów ani krytyki sądów w toczących się sprawach. Sędzia wyraził swoje poglądy i krytykę na temat reform konstytucyjnych i ustawodawczych w sądownictwie, na temat kwestii związanych z funkcjonowaniem i reformą systemu sądowego, niezawisłością i nieusuwalnością sędziów oraz obniżeniem ich wieku emerytalnego, zaś wszystkie z nich były kwestiami interesu publicznego. Jego wypowiedzi były wyłącznie krytyką ze ściśle zawodowego punktu widzenia. Trybunał uważał więc, że wypowiedzi sędziego Baki, mieszczące się w kontekście debaty o sprawach bardzo ważnego interesu publicznego, wymagały wysokiego poziomu ochrony wolności wypowiedzi.

² Zob. M. Wróblewski, *Granice ekspresji i wypowiedzi sędziego*, „Krajowa Rada Sądownictwa. Kwartalnik” 1/2017, s. 29-34.

Zgodnie z art. 114 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - *Prawo o ustroju sądów powszechnych* (Dz. U. z 2019 r. poz. 52 ze zm.; dalej jako: P.u.s.p.) rzecznik dyscyplinarny podejmuje czynności wyjaśniające na żądanie Ministra Sprawiedliwości, prezesa sądu apelacyjnego lub prezesa sądu okręgowego, kolegium sądu apelacyjnego lub kolegium sądu okręgowego, Krajowej Rady Sądownictwa, a także z własnej inicjatywy, po wstępnym ustaleniu okoliczności koniecznych dla stwierdzenia znamion przewinienia dyscyplinarnego. Czynności wyjaśniające powinny być przeprowadzone w terminie trzydziestu dni od dnia podjęcia pierwszej czynności przez rzecznika dyscyplinarnego. Rzecznik dyscyplinarny w ramach czynności wyjaśniających może wezwać sędziego do złożenia pisemnego oświadczenia dotyczącego przedmiotu tych czynności, w terminie czternastu dni od dnia otrzymania wezwania. Rzecznik dyscyplinarny może również odebrać od sędziego oświadczenie ustne. Niezłożenie oświadczenia przez sędziego nie wstrzymuje dalszego biegu postępowania (art. 114 § 2 P.u.s.p.).

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 i 3 z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2018 r., poz. 2179 ze zm.), zwracam się do Pana Rzecznika z prośbą o wskazanie, jakie przesłanki przemawiały za wszczęciem i prowadzeniem czynności wobec sędzi Doroty Zabłudowskiej.

Łączę wyrazy szacunku,

Bodo